

імені Т. Шевченка. 2019. № 1 (324), Ч. II. С. 287–294.

3. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 360 с.

УДК 378.046-021.68:81

Байдаченко Т. С.
заслужений учитель України,
завідувач відділу української мови та літератури
Донецького ОІППО,
bajdachenko@ippo.dn.ua

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Нова українська школа потребує ініціативних, творчих учителів, що постійно вдосконалюють професійні якості відповідно до запитів сучасності. Адже в умовах реформування освіти саме така мета – допомогти вчителю бути інноваційним фахівцем – стоїть наразі перед закладами післядипломної освіти.

Отже, питання, що розглядається, є надзвичайно актуальним: на якому фундаменті може базуватися післядипломна освіта, щоб задовольнити вимоги часу? Вважаємо, що її стрижнем, наскрізною ідеєю має бути компетентісний підхід, проголошений концепцією «Нова українська школа» [1].

Формування ключових компетентностей не є новим напрямком у науці і практиці освіти. Ця проблема є нині предметом обговорення в усьому світі. Однак особливо актуально вона звучить зараз у зв'язку з модернізацією української освіти та потребує пошуку оновлених шляхів. Наразі говорячи про професійне вдосконалення педагогів, ми маємо на увазі не кваліфікацію, яку вчитель здобуває раз і назавжди, а здобуття компетентностей, що дозволяють мобільні зміни в його діяльності, зумовлені вимогами сьогодення [4].

Відділом української мови та літератури Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти було розроблено програми спецкурсів, реалізовано низку міжкурсівих заходів, оновлено програми курсів підвищення кваліфікації на основі компетентісного підходу.

Цій роботі передувало ретельне вивчення й узагальнення інформації про освітні проекти з упровадження компетентностей в Україні та за кордоном, підвищення кваліфікації працівників відділу в межах навчальних курсів та проектів усеукраїнського та міжнародного рівнів, ознайомлення з досвідом інших закладів післядипломної освіти.

Серед основних завдань вищезазначеної системи діяльності відділу можна виділити такі: модернізація курсів підвищення кваліфікації відповідно до вимог освітньої реформи; забезпечення інформаційного та методичного супроводу педагогів засобами сайту відділу [3]; вивчення та поширення інноваційного педагогічного досвіду; створення умов для безперервного професійного розвитку педагогів-україністів області в межах міжкурсівих методичних та масових заходів; упровадження інноваційних ініціатив у сферах підвищення ефективності підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання,

удосконалення системи роботи з обдарованими учнями; представлення досвіду роботи відділу на всеукраїнських і міжнародних заходах.

Навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів-словесників здійснюється заочною, дистанційною та очно-заочною формами. Педагогам запропоновано низку актуальних проблем, серед яких такі: «Формування медіа-та інформаційної грамотності учнів на уроках української мови та літератури», «Інноваційні підходи до аналізу та інтерпретації художнього твору», «Сучасна мовно-літературна освіта як засіб формування успішної особистості», «Культура професійного саморозвитку вчителя-словесника: навчальні й дидактичні аспекти її формування» тощо.

Курси підвищення кваліфікації мають пріоритетну мету: вдосконалення професійної компетентності вчителів, що являє собою сукупність особистісних якостей, знань та вмінь для забезпечення високого рівня самоорганізації фахової діяльності. Реалізація програм курсів, безперечно, спрямована й на розвиток інших компетентностей: інформаційної, комунікативної, психологічної, правової, методичної тощо.

Педагоги-словесники мають можливість також обрати спецкурси з актуальних проблем освіти: «Ключові навички XXI століття», «Дебати як різновид діалогу», «Візуалізація як шлях до яскравого, цікавого, доступного уроку», «Основи медіаграмотності та створення якісного журналістського контенту», «Мовленнєва компетентність сучасного педагога як невіддільна складова його професійної компетентності».

Окрім згаданих вище компетентностей, велика увага при реалізації спецкурсів приділяється продуктивній. Оскільки здебільшого спецкурси працюють у форматі тренінгів, основне їх завдання – формувати й удосконалювати вміння учасників працювати, отримувати результат, здійснювати вибір та нести відповідальність за нього.

Важко переоцінити також значення рефлексивної компетентності для професійного й особистісного зростання педагогів. У процесі її формування вчитель є спостерігачем власної діяльності, таким чином переосмислюючи свої ідеї, погляди, досвід [2]. Рівень розвитку рефлексивної компетентності впливає на формування інших: самоосвітньої, інформаційної, життєвої, громадянської, творчої тощо, – адже усвідомлюючи власні досягнення й певні недоліки в роботі, педагог будує траєкторію подальшого розвитку. Причому за правильної організації діяльності відбувається процес удосконалення професійних якостей усіх учасників освітнього процесу – як здобувачів, так і викладачів.

На компетентнісному підході ґрунтується й реалізація міжкурсової роботи. Кілька років поспіль відділ української мови та літератури та педагоги Донеччини проводять Обласний фестиваль «Шукай краси, добра шукай!», Обласний методичний парад «Окрилений філолог», методичну вітальню в онлайн-форматі. Причому нерідко до перелічених заходів долучаються не тільки філологи, але й інші вчителі-предметники.

Щороку проводяться інтерактивні заходи для методистів та керівників предметно-методичних комісій в очному і дистанційному форматах: світове кафе «Центр усесвіту – Дитина», круглий стіл «Усе починається з мотивації»,

інформаційно-методичний дайджест «Філологи-україністи в міжзоряному просторі» та інші. Кожен захід планується з урахуванням можливостей створення ситуації успіху для кожного учасника, що сприяє формуванню не тільки фахових, але й індивідуально-особистісних компетентностей.

Цьогоріч заплановано низку методичних заходів, спільних для педагогів закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти. Наприклад, проведено круглий стіл «Шляхи вдосконалення мовної освіти в Новій українській школі: цифровізація навчання, підготовка до ЗНО, робота з обдарованими дітьми», на якому розглянуто проблеми, важливі для філологічної спільноти.

Отриманий від учасників міжкурсів заходів та здобувачів освіти в межах курсів підвищення кваліфікації зворотний зв'язок дозволяє стверджувати доцільність обраного шляху. Переважна більшість опитуваних серед переваг запропонованих форм навчання та обміну досвідом відзначає їх практичну спрямованість та професійну й особистісну значимість.

Отже, філологи Донеччини – на шляху до Нової української школи, а система професійного зростання вчителя української мови та літератури на засадах компетентнісного підходу є обґрунтованою та ефективною.

Література

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

2. Савченко О. В. Рефлексивна компетентність як важливий фактор реалізації системи рефлексивного досвіду на особистісному рівні. URL: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/649/609>

3. Сайт відділу української мови та літератури Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. URL: <https://viddilukrfilelog.wixsite.com/nova-mova>

4. Часнікова О. В. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування. URL: https://zippo.net.ua/data/files/2019/kompetent_pidhid_v_osviti.pdf

УДК 377(687)

Банасюкевич Т. М.

майстер виробничого навчання

ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»

anna.chekrygina@gmail.com,

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Постановка проблеми. Реформування професійної освіти, оновлення навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах значною мірою залежить від рівня інноваційного підходу до підготовки кваліфікованих робітничих кадрів [1].

Ефективним засобом активізації учнів, розвитку у них професійних якостей є сучасні суспільні виклики.